

УДК 330.341

Г. Є. Павлова,

д. е. н., професор, декан факультету обліку і фінансів,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1400-7348>

О. П. Атамас,

к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7511-8586>

DOI: 10.32702/2306-6792.2024.9.13

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ТА ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

H. Pavlova,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Dean of the Faculty of Accounting
and Finance, Dnipro State Agrarian University of Economics, Dnipro, Ukraine

O. Atamas,

Doctor of Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting, Taxation
and Financial and Economic Security Management, Dnipro State Agrarian University of Economics, Dnipro, Ukraine

MANAGEMENT OF INNOVATIVE AND INVESTMENT ACTIVITIES OF ENTERPRISES FOR INCREASE THEIR COMPETITIVENESS

Для інноваційного-інвестиційного оновлення економіки необхідно здійснити комплекс системні інноваційні перетворення на підприємствах на різних етапах життя певного циклу, який заснований на розробці та реалізації стратегії управління його інноваційно-інвестиційної діяльності. Слід зазначити, що інноваційно-інвестиційні процеси на підприємстві повинні бути розглянуті комплексно на основі логічно підібраних та економічно обґрунтованих показників суб'єкта господарювання з врахуванням синергетичного ефекту.

Виходячи з цього, з метою активізації інноваційної діяльності підприємств та підвищення їх конкурентоспроможності, визначено кроки які повинні бути зроблені в розвитку фінансування, зокрема у залученні інвестицій, у тому числі і міжнародних, для забезпечення їх розвитку, а саме технічного потенціалу швидкої та ефективної реалізації інновацій.

The modern innovation and investment activity of enterprises is reduced to the adaptation of the modern situation on the market through the introduction of inefficient point innovations and is characterized by the absence of an innovation and investment strategy of the enterprise, which would allow the creation and implementation of large-scale innovations, different in type and form, capable of creating high added value.

Both foreign and domestic scientists pay great attention to the problems of innovation and investment activity. To date, there is a significant number of works devoted to various aspects of innovation and investment activity.

Business modeling is important for the organization of investment and innovation activities. Various models of management of innovation and investment resources are developed based on the type of activity of the enterprise. In the conditions of digitization of the economy, proper information support allows to form an effective "business model" of development, the source of which is labor resources — innovative development and financial resources — a source of technical and technological support.

The practical application of the proposed value will allow to conduct a comparative assessment of various business entities according to their possibility (probability) and potential for transition to an innovative type of activity. This opportunity will allow investors to reduce investment risks and make more informed decisions when choosing an investment object in conditions of increased demand by business entities for the attraction of external financial resources.

The study identified and characterized the main types of strategies of business entities from the point of view of their innovation and investment development. This made it possible to consider the process of choosing an enterprise development strategy in the form of functions of parameters of its predicted stability and the cumulative relative amount of risks of its activity in the context of the need to introduce product, technological and management innovations by attracting external investments, taking into account exogenous factors of the external innovation market.

Ключові слова: управління, інноваційна та інвестиційна діяльність, підприємство, конкурентоспроможність.

Key words: management, innovation and investment activity, enterprise, competitiveness.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасна інноваційно-інвестиційна діяльність підприємств зводиться до адаптації сучасної ситуації на ринку через впровадження малоефективних точкових інновацій і є характерною відсутністю інноваційно-інвестиційної стратегії підприємства, яка б дозволила створення та впровадження масштабних інновацій, різних за типом і формою, здатних створення високої доданої вартості.

Для інноваційного-інвестиційного оновлення економіки необхідно здійснити комплекс системні інноваційні перетворення на промислових підприємствах на різних етапах життя певного циклу, який заснований на розробці та реалізації стратегії управління його інноваційно-інвестиційної діяльності. Більше того, ці перетворення слід розглядати на основі комплексного аналізу як взаємопов'язана сукупність відтворювальних процесів, що мають певну циклічність. Потреба для всебічного дослідження викликана впливом інноваційної інфраструктури та інвестиційного потенціалу зовнішнього середовища (галузей, регіонів, країн) на можливостей інноваційного розвитку суб'єкта господарювання.

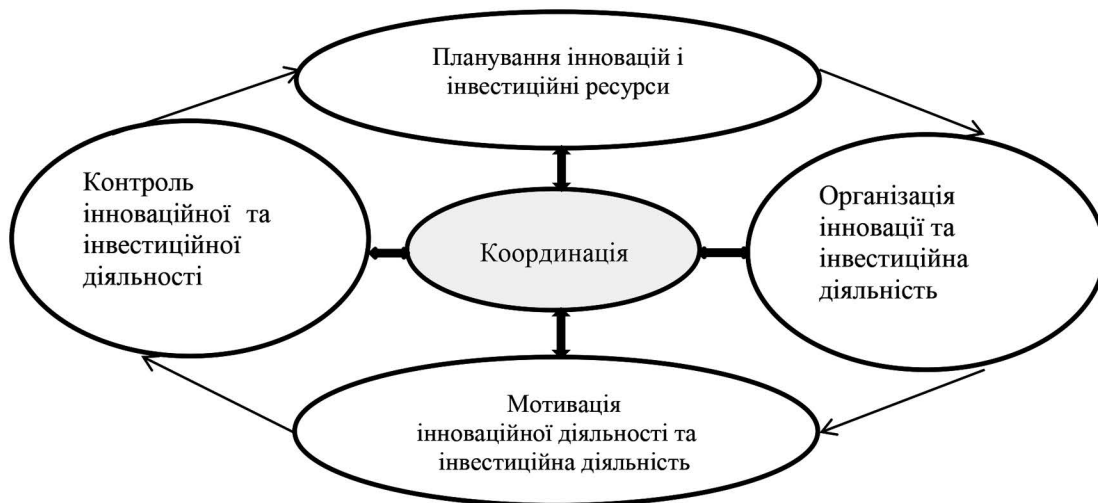
Переорієнтація економічної системи на інноваційну діяльність потребує залучення як зовнішніх, так і внутрішніх інвестицій різних видів і форм у необхідних обсягах.

Слід зазначити, що інноваційно-інвестиційні процеси на підприємстві повинні бути розглянуті комплексно на основі логічно підібраних та економічно обгрунтованих показників суб'єкта господарювання з врахуванням синергетичного ефекту.

Загалом налагодження інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств допоможе зміцнити стратегічно важливих галузей економіки загалом і збільшення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, зокрема, обох на внутрішньому та міжнародному ринках.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематиці інноваційно-інвестиційної діяльності приділяють велику увагу і зарубіжними, і вітчизняними вченими. На сьогоднішній день існує значна кількість робіт, присвячених різним аспектам інноваційно-інвестиційної діяльності. У їхньому числі роботи таких вчених і фахівців, як О. Амоша, І. Ансофф, С. Аптекар, Ю. Бажал, І. Бланк, С. Брудник, А. Гальчинський, А. Голубенко, В. Жуков, В. Ковальов, Б. Койлі, Л. Кузьмінок, Д. Норкорт, Т. Овчаренко, А. Пригожин, Т. Райс, П. Рогожин, З. Румянцева, О. Савчук, Б. Санто, Н. Соломатін, А. Сухоруков, П. Харів, В. Хобта, Й. Шумпетерта інших, у яких досліджуються види інвестицій і інновацій, фінансові інструменти,

Рис. 1. Взаємозв'язок функцій управління в контексті інноваційної та інвестиційної діяльності підприємств

фінансові ринки, методика оцінювання інвестиційних проектів тощо [1, с. 38—39].

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою даної статті є обґрунтування напрямів активізації управління інноваційною та інвестиційною діяльністю підприємств для збільшення їх конкурентоспроможності.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасні тенденції економічного розвитку зумовлюють необхідність розвитку інноваційно-інвестиційної складової в діяльності підприємств для забезпечення їх успішного розвитку та зміцнення стратегічних переваг. Для забезпечення належного рівня ефективної інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств, необхідно мати достатні джерела фінансування для інновацій та інвестицій, що можливо за рахунок інвестиційних джерел. Цифровізаційні тенденції вимагають збільшення інвестицій в інновації та забезпечити стабільне економічне зростання. Міжнародні показники визначають рівень інноваційно-інвестиційного розвитку держави, зокрема, і взяти до уваги врахування рівня інноваційної діяльності підприємств та їх інноваційної конкурентоспроможності.

Управління інноваційно-інвестиційною діяльністю функціонування підприємств в сучасних умовах характеризується значними глобальними змінами і передбачає управління інвестиційними вкладеннями в різноманітні процеси, які спрямовані на впровадження науково-технічних розробок і інноваційних сфер ме-

неджменту та розвиває інноваційність конкурентоспроможної продукції та підвищення її якості відносно конкурентів на міжнародному ринку.

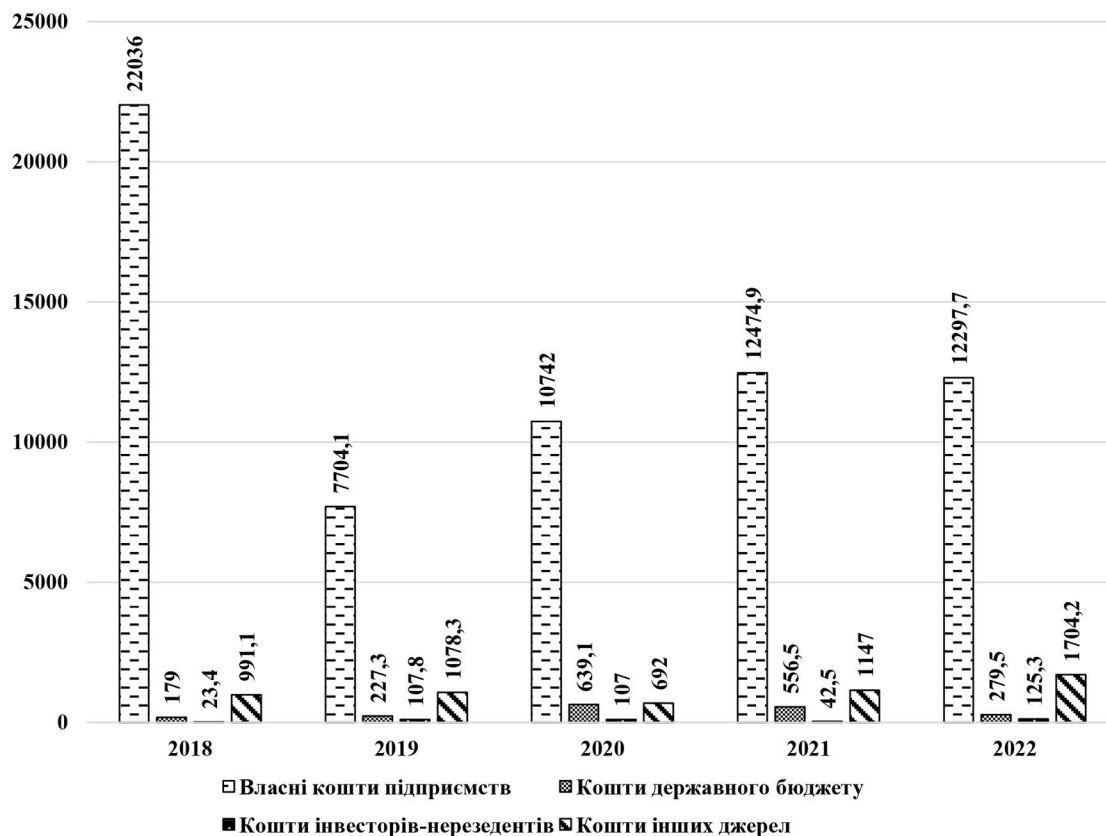
Управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємства слід розглядати з точки зору менеджменту функції (мотивація, контроль, планування та організація). Взаємозв'язок функцій управління в контексті інноваційної та інвестиційної діяльності підприємств наведено на рис. 1.

У контексті планування важливо знайти і оцінити чинники інноваційної та інвестиційної діяльності розвитку підприємства. Трудові та інформаційні ресурси є важливі компоненти для розвитку інновацій.

Бізнес-моделювання є важливим для організації інвестиційно-інноваційної діяльності. Різні моделі управління інноваційно-інвестиційними ресурсами розробляється виходячи з виду діяльності підприємства. В умовах цифровізації економіки, власне інформаційне забезпечення дозволяє формувати ефективний "бізнес-модель" розвитку, джерелом якої є трудові ресурси — інноваційний розвиток та фінансові ресурси — джерело технічного та технологічного забезпечення.

Контроль і мотивація спрямовані на підтримання актуальності існуючої бізнес-моделі. Контролінгові аспекти дозволяють постійно стежити за тенденціями в ефективності створеної моделі фінансового управління ресурсами. Координація забезпечує взаємодію і координацію діяльності всіх процесів, що здійснюються на підприємстві, що дозволяє створити єдине ціле.

Виходячи з цього, з метою активізації інноваційної діяльності підприємств та підвищен-

Рис. 2. Структура джерел фінансування інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств, 2018–2022 рр., млн грн

Джерело: складено за [5].

ня їх конкурентоспроможності, необхідні кроки повинні бути зроблені в розвитку фінансування, зокрема у залученні інвестицій, у тому числі і міжнародних, для забезпечення їх розвитку, а саме технічного потенціалу швидкої та ефективної реалізації інновацій.

Аналіз структури джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств України показує, що незважаючи на активність залучення різноманітних джерел фінансування власних коштів у підприємств продовжує залишатися основне джерело їх інноваційного розвитку підприємств (Рис. 2). З метою розширення фінансового забезпечення в інноваційний розвиток має бути важливим та підтримувати належний рівень інвестиційної привабливості.

Зростання інвестицій, як зовнішніх, так і внутрішніх, сприяє формуванню загального сприятливого інвестиційний клімат, розвиток потенціалу підприємств, особливо в умовах розширення в цифровізація економіки.

Рівень інноваційного розвитку підприємств визначається рівнем його інвестиційного забезпечення. У свою чергу, визначено інвестиційний розвиток підприємств за рівнем їх інвестиційної привабливості.

Відповідно, рівень ефективності інвестицій управління в контексті цифровізації підприємств забезпечується реалізацією наступних принципів:

- прямий зв'язок із загальним керівництвом системи управління підприємством;
- динамічність і адаптивність управління, яка враховує темпи економічного розвитку, зміни факторів зовнішнього середовища підприємства, зміни фінансового стану підприємства, форми організації виробництва тощо;
- спрямованість інвестиційного менеджменту на забезпечення стратегічних цілей розвитку підприємства та прямого узгодження з ними;
- забезпечення комплексного та системного підходу до формування управлінських рішень;
- різноманітність підходів до розвитку управлінських рішень;
- економічна доцільність і ефективність впровадження управлінських рішення;
- наявність зворотного зв'язку.

У дослідженні пропонується розглянути чотири види класифікації факторів, що формують умови переходу до інноваційного типу

діяльності підприємства: зовнішній актив (AX), зовнішній пасив (AY), внутрішній активний (BX), внутрішній пасивний (BY). Відповідно до автора запропонована класифікація охоплює всю сукупність існуючих інноваційних стимулів, і водночас дозволяє врахувати різний характер джерел формування чинників інноваційного розвитку.

Керуючись розробленою класифікацією, на наступному етапі дослідження пропонується розглянути показник імовірності реалізації інноваційних перетворень підприємства економічного суб'єкта у вигляді матриці факторів, різних за типом класифікації.

$$W_{INV} = \begin{Bmatrix} AX_1 & AX_2 & \dots & AX_n \\ AY_1 & AY_2 & \dots & AY_m \\ BX_1 & BX_2 & \dots & BX_n \\ BY_1 & BY_2 & \dots & BY_m \end{Bmatrix} \quad (1),$$

де W_{INV} — відносна ймовірність реалізації інноваційних перетворень суб'єкта господарювання.

Практичне застосування запропонованого значення дозволить провести порівняльну оцінку різні суб'єкти господарювання за їхньою можливістю (ймовірністю) і потенціалом для переходу до інноваційного виду діяльності. Ця можливість дозволить інвесторам знизити інвестиційні ризики та приймати більш обгрунтовані рішення при виборі об'єкта інвестування в умовах підвищеного попиту суб'єктів господарювання на залучення зовнішніх фінансових ресурсів ресурси.

Для зручності практичного застосування сформованого підходу ймовірність здійснення інноваційних перетворень суб'єкта господарювання представлено у вигляді наступну суму:

$$W_{INV} = \frac{\sum_{i=1}^n AX_i + \sum_{j=1}^m AY_j + \sum_{n=1}^n BX_n + \sum_{m=1}^m BY_m}{\max(\sum_{i=1}^n AX_i + \sum_{j=1}^m AY_j + \sum_{n=1}^n BX_n + \sum_{m=1}^m BY_m)} * 100\% \quad (2),$$

де $\sum_{i=1}^n AX_i$, $\sum_{j=1}^m AY_j$, $\sum_{n=1}^n BX_n$, $\sum_{m=1}^m BY_m$ — загальна кількісна оцінка зовнішні активні, зовнішні пасивні, внутрішні активні, внутрішні пасивні чинники відповідно, що формують умови переходу до інноваційного типу діяльності підприємства;

$\max(\sum_{i=1}^n AX_i + \sum_{j=1}^m AY_j + \sum_{n=1}^n BX_n + \sum_{m=1}^m BY_m)$ — максимальна кількісна оцінка вищезазначених факторів.

З метою забезпечення універсальності запропонованого підходу, зберігаючи його комп-

лексність, що полягає в комплексній оцінці джерел формування інноваційної діяльності суб'єкта господарювання, для чисельної оцінки факторів, що мають різні форми відображення (як якісні, так і кількісні), запропоновано використовувати методологію SWOT-аналізу із застосуванням бальної системи методу експертних оцінок.

Слід зазначити, що ринок інновацій, у межах якого знаходиться підприємство, може мати як позитивний, так і негативний вплив на інноваційну діяльність підприємства.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Інноваційно-інвестиційна діяльність підприємств є одним із найперспективніших напрямків розвитку підприємств, спрямованих на підвищення їх конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку. Менеджмент інновацій та інвестицій діяльності підприємств слід надавати в контексті синергії основних функцій менеджменту. Важливе забезпечення інноваційної та інвестиційної діяльності підприємств є формування стратегії інвестування привабливість, яка допоможе відновити та розвинути економічну діяльність і підтримувати конкурентоспроможність в мінливе середовище. Запропонована модель методології дозволяє врахувати відмінності способів інвестиційне забезпечення інноваційних перетворень залежно від поточного етапу розвитку підприємства.

У дослідженні визначено та охарактеризовано основні типи стратегій суб'єктів господарювання з точки зору їх інноваційно-інвестиційного розвитку. Це дозволило розглянути процес вибору стратегії розвитку підприємства у вигляді функцій параметрів його прогнозованої стійкості та кумулятивну відносну суму ризиків своєї діяльності в контексті необхідності впровадження продуктових, технологічних та управлінських інновацій шляхом залучення зовнішніх інвестицій з урахуванням екзогенних факторів зовнішнього ринку інновацій.

Література:

1. Ільїна О. В., Ільїн В. Ю., Коцупатрий М. М. Інвестиції, як фактор переходу до інноваційного конкурентоспроможного розвитку аграрних підприємств. Підвищення конкурентоспроможності підприємств: монографія. Северодонецьк: Вид-во "Ноулідж". 2016. 366 с.
2. Крутько М. А., Романашенко М. О., Романашенко І. О. Роль інноваційно-інвестицій-

них процесів в аграрному секторі економіки України. Держава та регіони. 2021. № 1 (118). С. 24—28. DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2021-1-4>.

3. Мовчанюк А. В. Інвестиційний потенціал сільськогосподарського виробництва як основа забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України. Ефективна економіка. 2021. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9288> DOI: 10.32702/2307-2105-2021.9.91 (дата звернення: 20.03.2024 р.).

4. Настич В. Г. Вдосконалення системи управління агропромислового комплексу на регіональному рівні. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2014. № 4. С. 96—101.

5. Державна служба статистики України: офіційний сайт URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення 20.03.2024).

6. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення: 16.03.2024).

7. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 20.03.2024).

8. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004 № 1877-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15> (дата звернення 26.03.2024).

9. Ярова Д. О. Проблеми державного регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні. Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи: зб. тез доп. І Міжнародної наук. — практ. конф. (Київ, 23 квітня 2020 р.). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во "Політехніка", 2020. С. 196—197.

References:

1. Ilyina, O. V. and Ilyin, V. Y., and Kotsupatry, M. M. (2016). Investytsii, yak faktor perekhodu do innovatsiinoho konkurentospromozhnoho rozvytku ahrarnykh pidpryemstv. Pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpryemstv: monohrafiia. [Investments as a factor of transition to innovative competitive development of agricultural enterprises. Increasing the competitiveness of enterprises: monograph], Noulidzh, Syevyeronets'k, Ukraine.

2. Krutko, M. A. and Romanashenko, M. O., and Romanashenko, I. O. (2021), "The role of innovation and investment processes in the agricultural sector of Ukraine's economy", Derzhava ta rehiony, Vol. 1 (118), pp. 24—28. DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2021-1-4>.

3. Movchaniuk, A. (2021), "Investment potential of agricultural production as a basis for ensuring sustainable development of the agricultural sector of Ukraine", Efektyvna ekonomika, Vol. 9, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9288> (Accessed 05 April 2024). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.9.91.

4. Nastich, V. G. (2014), "Improving the management system of the agro-industrial complex at the regional level", Visnyk Berdians'koho universytetu menedzhmentu i biznesu, Vol. 4, pp. 96—101.

5. State Statistics Service of Ukraine (2024), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 05 April 2024).

6. Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "On Investment Activities", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (Accessed 05 April 2024).

7. Verkhovna Rada of Ukraine (2002), The Law of Ukraine "On Innovation Activity", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (Accessed 05 April 2024).

8. Verkhovna Rada of Ukraine (2004), The Law of Ukraine "On state support of agriculture of Ukraine", Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15> (Accessed 05 April 2024).

9. Yarova, D. O. and Zhyhalkevych, Zh. M. (2020), "Problems of state regulation of innovation and investment activity in Ukraine", Biznes, innovatsii, menedzhment: problemy ta perspektyvy: zb. tez dop. I Mizhnarodnoi nauk.-prakt. konf. [Business, innovations, management: problems and prospects: coll. theses add. And International Sciences. — practice conf.], Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, Kyiv, Ukraine, pp. 196—197. *Стаття надійшла до редакції 12.04.2024 р.*

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)
Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663